

Nu väntar strid om fördraget

Det tyska ordförandeskapet har haft som mål att köra över kritikerna mot EU-konstitutionen. Genom en snabb behandling med minimal insyn och debatt ska ett fördrag som är näst intill identiskt med det som väljarna i Nederländerna och Frankrike har förkastat nu drivas igenom. Det är orsaken till hemlighetsmakeriet inför toppmötet. Inte ens de nationella parlamenten, som vår riksdag, har haft en rimlig möjlighet att sätta sig in i de konkreta förslag som nu har förhandlats och beslutats. Först i efterhand kan en saklig debatt hållas om innehållet. Det tyska ordförandeskapet har gjort klart att man vill att EU:s medlemsländer undviker att hålla folkomröstningar om texten. Makteliten inom EU är väl medveten om att flera befolkningar inom EU skulle tacka nej till förslaget om de blev tillfrågade om ifall de vill ha det nya fördraget. Nu gäller istället att dunka igenom förslaget utan ordentlig debatt eller folkligt inflytande. Men det är inte säkert att det är en strategi som kommer att lyckas. När toppmötet är slut är det de nationella politiska verkligheterna som avgör fördragets öde. Det formella förslaget kommer att förhandlas färdigt under hösten och det ska enligt tidtabellen antas av medlemsländerna under nästa år. Det kommer att bli en besvärlig process i flera länder.

På Irland kräver landets författning att det anordnas folkomröstning om fördraget. Irländarna avvisade Nicefördraget i en folkomröstning för några år sedan. Flera av det nya fördragets inslag är kontroversiella på ön. Inte minst är militariseringen av EU och det minskande inflytandet för små länder kontroversiella frågor i den irländska politiken. Även i Danmark är det en juridisk bedömningsfråga om grundlagen kräver folkomröstning. Det är inte osannolikt att den danska regeringen tvingas fråga folket.

I Storbritannien pressas regeringen från två håll trots landets undantag från olika delar av fördraget. De konservativa kommer med all sannolikhet att kräva folkomröstning, detsamma kommer den allt starkare EU-kritiska flygeln inom Labour att göra. Till kritikerna av konstitutionen inom arbetarrörelsen hör flera av de största fackförbunden. Även i Tjeckien, Polen och Portugal väntar debatter om eventuella folkomröstningar.

Särskilt känslig är situationen i Nederländerna och Frankrike. Även om förslagen kan baxas igenom de respektive parlamenten utan folkomröstning väntar en besvärlig svekdebatt för regeringarna. Nej-sidan har tidigare visat stor förmåga att mobilisera opinionen i de bägge länderna. Dessutom tenderar länderna att falla som dominobrickor för trycket att anordna folkomröstningar så fort de första länderna har gett efter för kraven.

I förhandlingarna inför och under toppmötet har Sverige knappt intagit några självständiga positioner utan anpassat sig helt till den tyska strategin. De borgerliga partierna har gjort upp med socialdemokraterna om att försöka driva igenom förslaget utan folklig debatt eller folkomröstning. Läxan från EMU-omröstningen är att inte fråga folket om de vill ge EU mer makt. Denna strategi hotas från flera håll. Än har ingen saklig debatt om innehållet i förslaget skett i Sverige. När den kommer igång kommer kritiken att växa. Inte minst kommer militariseringen av EU, den ökande överstatligheten och bristen på undantag från EMU att bli besvärliga att förklara för ja-sidan. Även inom de borgerliga partierna finns det kritik som redan kommer till uttryck. Det gäller främst delar av Centern, Kristdemokraterna och det moderata ungdomsförbundet där det finns ett betydande motstånd mot EU:s utveckling till federation. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har redan avvisat fördraget och krävt folkomröstning. För de bägge partierna finns här en riktigt strategisk vinnarfråga att driva framöver. Besvärligast för den svenska ja-sidan är dock sannolikt kritiken inom socialdemokratin. Om 10 procent av partiets medlemmar skriver under ett krav på medlemsomröstning om partiets inställning till fördraget och folkomröstning så måste en sådan medlemsomröstning genomföras. En sådan namninsamling, som säkerligen kommer igång snart, kan bli den process som tvingar fram en folkomröstning om det nya EU-fördraget i Sverige.

Jonas Sjöstedt